

UDK 37

ISSN 2545 - 4439
ISSN 1857 - 923X

INTERNATIONAL JOURNAL

Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Scientific Papers

Vol. 23. 1.

SOCIAL SCIENCES

KIJ

Vol. 23

No. 1

pp. 1-390

Skopje 2018

Global Impact & Quality Factor 1.322 (2016) <http://globalimpactfactor.com/knowledge-international-journal/>

KNOWLEDGE

***INTERNATIONAL JOURNAL
SCIENTIFIC PAPERS
VOL 23.1***

Promoted in Budva, Montenegro

24-27.05.2018

KNOWLEDGE – International Journal

Vol. 23.1

Budva, Montenegro, May, 2018

INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT

SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 23.1

ADVISORY BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Ljubomir Kekenovski PhD, Aleksandar Nikolovski PhD, Veselin Videv PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Svetlana Trajković PhD, Zivota Radosavljević PhD, Lasta Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Predrag Trajković PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Nedzat Koraljić PhD, Nebojsa Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Baki Koleci PhD, Lisen Bashkurti PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

Editor in chief

Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol. 23.1

ISSN 1857-923X (for e-version)

ISSN 2545 – 4439 (for printed version)

SCIENTIFIC COMMITTEE

President: Academic, Prof. Vlado Kambovski PhD, Skopje (Macedonia)

Vice presidents:

Prof. Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management, Skopje (Macedonia)

Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)

Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)

Members:

- Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalievva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
- Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Daniela Todorova PhD, Rector of “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola(Macedonia)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)

-
- Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
 - Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
 - Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
 - Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
 - Prof. Hristina Milcheva, Medical college, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
 - Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (Macedonia)
 - Prof. Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
 - Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
 - Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
 - Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
 - Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
 - Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (Macedonia)
 - Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
 - Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
 - Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
 - Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
 - Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
 - Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
 - Prof. Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economics, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
 - Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (Macedonia)

-
- Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Mitko Kotochevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Marija Topuzovska-Latkovikj, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
 - Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
 - Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
 - Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
 - Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
 - Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
 - Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
 - Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
 - Prof. Nadka Kostadinova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
 - Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy “Mihailo Apostolski”, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Nevenka Tatkovic PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
 - Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
 - Prof. Nikolay Georgiev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Nedzat Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
 - Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
 - Prof. Oliver Iliev PhD, Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
 - Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
 - Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
 - Prof. Petar Kolev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
 - Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
 - Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Rumen Stefanov PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
 - Prof. Sasho Korunoski, Rector, UKLO, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad

(Bulgaria)

- Prof. Sreten Miladinovski, PhD, Dean, Faculty of Law, MIT University (Skopje)
- Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Stojan Ivanov Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Shyqeri Kabashi, College “Biznesi”, Prishtina (Kosovo)
- Prof. Trayan Popkochev PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Todor Krystevich, Vice Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Todorcka Atanasova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity , Sofia (Bulgaria)
- Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)
- Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
- Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
- Prof. Zlatko Pejkov, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Zivota Radosavljevik PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

EDITORIAL REVIEW BOARD

- Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management, Skopje (Macedonia)
- Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)
- Venelin Terziev PhD, University of Rousse (Bulgaria)
- Mersad Mujevic, PhD, Podgorica (Montenegro)
- Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Aleksandar Nikolovski PhD, FON University, Skopje (Macedonia)
- Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Branko Boskovic PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Bulgaria)
- Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
- Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola(Macedonia)
- Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Hristina Milcheva, Medical college, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
- Evdokia Petkova, South West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Izet Zeqiri, PhD, South East European University, Tetovo (Skopje)
- Isa Spahiu PhD, International Balkan University (Macedonia)
- Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (Macedonia)
- Krasimira Staneva, PhD, University of Forestry, Sofia (Bulgaria)
- Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
- Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economics, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Marios Miltiadou, PhD, Aristotle University of Thessaloniki (Greece)
- Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
- Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)

- Mirjana Borota – Popovska, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Snežana Milićević PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Trayan Popkochev PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Valentina Staneva PhD, “Todor Kableskov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Zlatko Pejkovski, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)

Contents

COMPETITIVE ADVANTAGES OF PRIVATE EDUCATION IN BULGARIA.....	19
Evgenia Penkova.....	19
Alexander Valkov	19
EDUCATION AND SKILLS AS COMPONENTS OF HUMAN CAPITAL.....	25
Dušan Cvetanović	25
Danijela Despotović.....	25
Slobodan Cvetanović	25
THE EFFECTS OF POSITIVE PSYCHOLOGY ON THE QUALITY OF EDUCATION.....	33
Marija Kotevska Dimovska	33
PROACTIVE ENVIRONMENT IN THE UNIVERSITY PEDAGOGIC EDUCATION (THEORETICAL QUALITY FRAMEWORK FOR HIGHER EDUCATION SERVICES).....	39
Sofia Dermendjieva	39
Gergana Dyankova.....	39
INCLUSIVE EDUCATION POLICIES IN SOME EU COUNTRIES AND THE BALKANS.....	45
Vedat Bajrami	45
CREATIVITY DIAGNOSTICS OF STUDENTS 1-4 CLASS OF TECHNOLOGY AND ENTREPRENEURSHIP	55
Elka Valcheva	55
SUGGESTOPEDIC MODELING OF A PROACTIVE LEARNING ENVIRONMENT FOR UNIVERSITY STUDENTS STUDYING PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL PEDAGOGY	61
Mariana Balabanova	61
TEACHER PERFORMANCE ASSESSMENT IN BULGARIA AND GREECE – THE STATE OF THE ART AND COMPARATIVE ANALYSIS	67
Anna Debrenlieva – Koutsouki.....	67
SUGGESTOPEDIA AS AN ELEMENT OF PROACTIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN THE PROFESSIONAL PREPARATION OF PRE-SCHOOL TEACHERS	75
Elka Yanakieva	75
Nino Mihaylov	75
THE OPPORTUNITIES OF THE PROACTIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT FOR BUILDING AN ETNOCULTURAL COMPETENCY WITHIN STUDENTS – FUTURE TEACHERS.....	83
Veska Vardareva.....	83
Violin Vasilev	83
CREATIVITY AS A KEY ELEMENT IN SYSTEM- PROCESS APPROACH CIR IN INNOVATION MANAGEMENT.....	91
Monika Markovska	91
Bozidar Milenkovski.....	91
Sasho Dodovski	91
THE PROCESS OF READING AND THE METHOD OF WORK WITH TEXT IN PRIMARY TEACHING	97
Irena Kitanova.....	97
THE PROCESS OF ESTABLISHING EFFECTIVE INTERACTION WITH STUDENTS IN THE CONDITIONS OF DISTANCE TRAINING AND THE ROLE OF THE UNIVERSITY LECTURER IN IT.....	101
Marinela Grudeva	101
Yordanka Dimitrova	101

SELF-EVALUATION ABILITIES OF THIRD GRADERS' PROJECT ACTIVITIES - LEVEL VERIFICATION AND ADEQUACY.....	109
Radoslava Topalska	109
CREATIVE WRITING AS A SKILL	115
Penka Nikolova Avramova	115
HIGHER SCHOOL PREPARATION AND REALIZATION IN CONDITIONS OF MARKET ECONOMY	119
Nevena Slavova Philipova	119
Mariana Shehova – Kanelova	119
THE TEACHER' ROLE FOR THE FORMATION OF THE POLITICAL CULTURE.....	123
Petрана Stoykova	123
Adem Zərbash.....	123
WORK ON A PROJECT IN THE SECOND GRADE	131
Gabriela Kirova.....	131
TRAINING OF TEACHERS, LEGISLATION AND EXPERIENCE IN ALBANIAN EDUCATION .	137
Ndrіçim Mehmeti.....	137
Fatmir Tartale.....	137
TEACHER IN QUALITY SCHOOL - CHALLENGES AND PERSPECTIVES	141
Tamara Stojanović-Đorđević	141
Vojislav Ilić.....	141
Andrijana Šikl-Erski	141
THE POSSIBILITY OF STANDARDIZING EDUCATION AND TRAINING IN SECURITY SYSTEMS	149
Stoyko Stoykov.....	149
Sevdalina Dimitrova	149
Rumen Marinov	149
CONTEMPORARY TEACHING METHODOLOGIES: SCIENCE AND ART.....	157
Orjeta Baja	157
“THE CHILDREN'S SUBCULTURE” PROBLEM IN THE AREA OF PEDAGOGICAL RESEARCH	161
Maria Georgieva	161
ДИДАКТИЧЕСКИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА АКТИВНОТО УЧЕНЕ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В НАЧАЛНИТЕ КЛАСОВЕ.....	167
Светослава Соколова	167
INTERDISCIPLINARITY, THE GREAT CHALLENGE OF TEACHING TODAY	173
Anastasi Prodani	173
Silvana Nini	173
QUESTIONS AS A TOOL OF TEACHING	179
Teuta Iljazi	179
CONTEMPORARY ASPECTS OF INTERNET ADDICTION IN SCHOOL AGE	185
Nikola Sabev	185
THE IMPORTANCE OF RECEIVING FEEDBACK IN THE PROCES OF SELF-EVALUATION.....	191
Esad R. Kurejšepi.....	191
Vedat M. Bajrami.....	191
A STUDY ON STUDENT'S LEARNING STYLES USING FELDER-SILVERMAN MODEL.....	195
Loreta Leka	195

Alda Kika.....	195
DEVELOPMENT AND VALIDATION OF THE BULGARIAN VERSION OF THE SCALE ASSESSING GENDER STEREOTYPES IN MATHEMATICS	201
Staribratov I.P.	201
PROJECT-BASED LEARNING ACTIVITIES IMPLEMENTATION AND POSSIBILITIES IN THE PRIMARY STAGE OF EDUCATION IN MATHEMATICS.....	209
Radoslava Topalska	209
NEW GLOBAL FINANCIAL SYSTEM: CONTRIBUTION FOR NEW ECONOMIC THEORY	213
Halil Kalač	213
ANALYSIS OF THE ECONOMIC ASPECTS OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT	221
Marina Blazhekovikj Toshevski	221
Bardhyl Tushi.....	221
STATEMENT OF INCOME AND EXPENSES – SOURCE OF INFORMATION FOR THE ANALYSIS OF ENTERPRISE’S BUSINESS EFFICIENCY.....	227
Rositsa Ivanova.....	227
EMPLOYEES RELOCATION ISSUES: BANKS ACQUISITION CASE.....	233
Tamás Bakó	233
HUMAN NETWORKING ON THE BASIS OF GENERALIZED TRUST	241
Jovan Borišić.....	241
Siniša Zarić	241
POSSIBILITIES FOR PROJECT FINANCING OF NON-GOVERNMENT SECTOR IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA.....	247
Neda Petroska-Angelovska.....	247
Marija Takovska	247
Marija Magdincheva-Shopova.....	247
SOCIAL ENTREPRENEURSHIP FROM A QUALITY MANAGEMENT PERSPECTIVE IN THE PROCESS OF SOCIAL VALUE CREATION	255
Goran Golubovski.....	255
Marina Kantardjieva	255
THE ROLE AND IMPACT OF ORGANIZATIONAL CULTURE ON ORGANIZATIONAL PERFORMANCE IN REPUBLIC OF MACEDONIA	261
Irena Ashtalkoska.....	261
Savo Ashtalkoski	261
Nikolce Marinovski	261
THE ROLE OF HUMAN RESOURCES IN MODERN ORGANIZATIONAL SYSTEMS	269
Nedžad Azemović.....	269
Rešad Azemović	269
SOCIO-ECONOMIC SITUATION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA IN THE PAST AND NOWADAYS	275
Suada A. Džogović	275
THE IMPACT OF BRANDED EVENTS ON THE SUCCESS OF A TOURIST DESTINATION	281
Marina Jovićević Simin	281
Slobodan Živkucin.....	281
SOCIO-ECONOMIC OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM IN THE MUNICIPALITY OF BEROVO	287
Vladimir Kitanov	287

FUZZY FINANCIAL ANALYSIS MODELS	291
Yuliyana Velkova	291
ACCOUNTING IN THE CONTEXT OF GLOBAL CORPORATE MANAGEMENT – CONTEMPORARY REQUIREMENTS AND PROBLEMS	295
Diana Petrova	295
THE IMPACT OF THE MONETARY POLICY ON THE ECONOMIC GROWTH AND THE DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA	299
Neritan Turkeshi	299
BAILING OUT FINANCIAL INSTITUTIONS AS THE EPITOME OF THE FINANCIAL SYSTEM TODAY	305
Ljubisa Zlatevski	305
MANAGING OF ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS	311
Victorija Kafedziska	311
THE INFLUENCE OF GLOBALIZATION ON THE EMPLOYMENT	317
Marija Stojanova	317
Frosina Nikolovska	317
Mila-Zibak Dimkovska	317
RISKS INFLUENCING SOFTWARE PROJECTS AND MANAGING THEM DURING THE REQUIREMENT ENGINEERING PROCESS	321
Kaltrina Ukalli	321
Ljupcho Antovski	321
MATHEMATICAL MODELS IN THE FUNCTION OF CREDIT RISK MANAGEMENT II	329
Kristina Zogović	329
AGROTURISM AS A MEASURE FOR ECONOMIC DEVELOPMENT ON THE RURAL ENVIRONMENT	335
Goran Mihajlovski	335
Trajan Dojcinovski	335
Katerina Bojkovska	335
Nikolce Jankulovski	335
THE ROLE OF PROFESSIONAL COMPETENCE TO INCREASE PRODUCTION EFFICIENCY IN FARMS OF THE AGRICULTURAL SECTOR	341
Milena Tepavicharova	341
USE OF SYMMETRICAL MODEL OF COMMUNICATION ON LOCAL GOVERNMENT’S WEB SITES IN SERBIA - CONTENT ANALYSIS	349
Dragana Perković Antić	349
PROMOTION OF TOURISM IN MACEDONIA, CHANCE FOR ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE STATE	353
Vladimir Kitanov	353
INVESTMENT FUNDS AND EFFICIENT ALLOCATION OF RESOURCES	357
Ljubisa Zlatevski	357
TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE INSURANCE MARKET IN BULGARIA AND THE COUNTRIES OF THE WESTERN BALKANS REGION (2008-2016)	363
Milen Mitkov	363
THE INFLUENCE OF LEARNING AND KNOWLEDGE ON THE DECISION TO CHOOSE LIFE INSURANCE	371
Jadranka Denkova	371

Branka Denkova.....	371
PROBLEMS OF MEASUREMENT IN SOCIAL SCIENCES.....	379
Milica Brankovic	379
Jovanka Vukmirović	379
Ana Zekavica	379
Aleksandra Vukmirović	379
BUSINESS WOMAN - THE PAST, PRESENT, FUTURE	385
Azra Ahmetović	385

**SOCIO-ECONOMIC OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM
IN THE MUNICIPALITY OF BEROVO**

Vladimir KitanovUniversity "Goce Delchev", Stip, vladimir.kitanov@ugd.edu.mk

Abstract: Those who have never been to Berovo will not find it easy with the photos to capture the beauty of this place, especially the richness of nature in its surroundings. Centennial pines, meadows and pastures, the treasures of medicinal herbs and forest fruits, springs and rivers, mountain sun, clean air, excellent forest honey, many traditional remedies of natural ingredients that successfully treat diseases of the respiratory system, anemia, avitaminosis. The town itself is located at almost 1000 meters above sea level. Placed as in a nest, among coniferous forests, together with its inhabitants for centuries stubbornly flows on the gusts of "progress" and civilization "benefits." Many see it as a disadvantage, but the irreplaceable peace and tranquility of life here, the connection of man with nature, is a real rarity in today's world of pollution and crisis.

Keywords: economic opportunities, development, rural tourism, nature.

**СОЦИО-ЕКОНОМСКИ МОЖНОСТИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИОТ ТУРИЗАМ ВО
ОПШТИНА БЕРОВО****Владимир Китанов**Универзитет "Гоце Делчев", Штип, vladimir.kitanov@ugd.edu.mk

Резиме: Оние кои никогаш не биле во Берово нема да им биде лесно со помош на фотографиите да ја доловат убавината на ова место, особено богатството на природата во неговата околина. Столетни борови, ливади и пасишта, богатството од лековити билки и шумски плодови, изворишта и реки, планинското сонце, чистиот воздух, одличниот шумски мед, многу традиционални лекови од природни состојки, со кои што успешно се лечат болести на дишните органи, анемија, авитаминоза. Самото гратче се наоѓа на скоро 1000 метри надморска височина. Сместено како во гнездо, меѓу иглолисна шума, заедно со своите жители со векови тврдоглаво одлева на налетите на „прогресот“ и цивилизациските „придобивки“. Многумина од надвор тоа го гледаат како недостаток, но незаменливиот мир и спокојството на животот тука, поврзаноста на човекот со природата, е вистинска реткост во денешниот свет на загаденост и криза.

Клучни зборови: економски можности, развој, рурален туризам, природа.

Навистина е реткост во денешниот свет на загадени места и динамичен живот да почувствувате планинско сонце чист воздух, да јадете незагадена природна храна помеѓу столетните борови, ливади и пасишта покрај многу чисти реки и извори. Жителите на овој крај се горди на своите убавини и се трудат максимално да одолеат на налетите на цивилизацијат и нивните „придобивки“. Со еден збор жителите од овој крај живеат еден спокоен живот уживајќи во природата. Сето тоа треба да се подели со градското население притоа внимавајќи да не се наруши рамнотежата во природата. Локалните власти заедно со населението почнуваат да ја развиваат свеста за развој на руралниот туризам во овој крај, производството на здрава храна, и веќе неколку години тоа е приоритет. Имено уште во 2005 година, здружението на инженери за животна средина изготвија *стратегија за развој на еко-туризмот во општина Берово*, која беше поддржана од регионот за заштита на животната средина за Централна и Источна Европа со средства од Europe Aid-канцеларија за соработка на Европската Комисија но имплементацијата на овој проект е само почеток на организирано допринесување кон развојот на туризмот воопшто во овој регион и превликување туристи. За таа цел, изготвени се каталози мапи, промотивни CD-а, идентификувани се капацитетите на приватното и хотелското сместување кој се добра основа за посериозен пристап кон туризмот, како од населението така и од локалните власти.

Општина Берово е исто така партнер во проектот на UNDP ”Локално управување за одржлив човечки и економски развој”, во чии рамки функционира Туристички информативен пункт. Туристичкиот информативен пункт функционира од Јули 2004 година и досега има направено одлична база на податоци во сверата на туризмот, податоци за сместувачки капацитети производители на локални производи како што се:

сирење, мед, сокови, компир и др. Податоци за резбари и изработувачи на плетени ракотворби. Отпечатени се и материјали информатори, кој ги содржат информациите за најважните институции места и објекти кој би им биле од корист на сите туристи што ќе го посетат овој крај. Исто така, одпечатен е и каталог со сите туристички капацитети како хотели и ресторани, така и приватни капацитети и туристичките населби Абланица и Беровско Езеро.

Во 2008 година усвоена е Под стратегија за рурален развој на општина Берово, каде се дефинираше потенцијалите за развој на руралниот туризам и се разработени конкретно акции. Општина Берово е дел од Националната стратегија за развој на туризмот, особено во делот на развој на алтернативен туризам. Во 2008 година исто така е подготвена физбилити студија за парк на природата во Општина Берово, каде се дефинирани специфичните природни вредности во општината начините на нивна заштита и промоција. Како и да е, општина Берово со сите природни убавини има големи потенцијали за развојот на руралниот туризам. Во прекрасниот рурален простор во оваа општина, може да се задоволат бројни потреби на градските жители на кој им треба мир и простор за рекреација на отворено. Тука пред се мислиме на пешачките патеки кој се направени за рекреација, пешачење, планински велосипедизам, но и едноставно уживање во чистиот планински воздух и ‘бегање’ од бучавата и забразаниот ритам на секојдневниот живот во градот. Овие патеки се дел од Балканската трансверзала за планинарење и се објавени во националната мапа за планински патеки како и во посебна мапа на Општина Берово.

Преку изминување на патеката 1 туристите можат да уживаат во природните убавини но да посетат и бачило во близина на клепалска река и да поразговараат со овчарите со што би се запознале со нивниот начин на живот нивната работа но и нивните животни филозофии.

Истото доживување туристите можат да се доживеат и со изминување на патеката 2 знаејќи дека Беровскиот крај е претежно овчарски крај, на оваа патека може да се сретне бачилото во близина на Бабин Чукар бачило кое фасцинира со својата големина но и убавина.

Со изминување на патеката 3 туристите имаат можност да доживеат живописни шуми, предели од бел бор и букова шума просторни пасишта и бачила.

Патеката 4 покрај општо познатите карактеристики на овој регион нуди можност на туристите да се запознаат со богатството на лековити билки и шумски плодови, кој се разбира во присуство на водич можат и сами да ги соберат.

Во времето на историјата туристите можат да се вратат со изминување на патеката 5 која е наречена ‘Врвица на Илинденците’, да се запознаат со местото каде загинал револуционерот Даме Груев.

По патеката Шушлевец, покрај Берово се одржува меѓународно рели со теренски возила, кое навистина претставува атракција за сите.

Околината на Берово е богат и со флора и со фауна што значи дека постои можност за лов на дивеч како и рекреативен риболов по реките и езерото. Во овој крај егзистираат ловечки и риболовни друштва.

Во овој крај традиционално се изработуваат волнени килими, народни носии, подни простирки со народни мотиви и сл. Покрај влачарскиот ткајачкиот и валевичарскиот занает, голема улога за зачувување и развој на традицијата има и резбарско копаничарскиот занает. Има останато мал број копаничари, занает кој претставува еден од најстарите занаети. Виртуозите со глето ја продолжуваат традицијата на претците создавајќи автентични културни богатства, гордос за малешевци и пандан на мијачките копаничари.

Покрај ова, Беровската општина е позната како крај со поволни климатски услови за одгледување и конзумирање здрава храна. Надалеку се познати беровското сирење беровскиот компир, планинскиот мед и сл. Од 2008 година за промоција на еден од специфичните локални производи- компирот, Берово е организатор на настанот **Денови на Малешевскиот Компир**.

Манифестацијата е со изложбено-продажбен карактер, на кој што се претставуваат различни сорти компири и за време на којшто може да дегустирате од локалните специјалитети од компири во комбинација со прочуените малешевски сирења и малешевска сливова ракија.

Во изобилието дарови на мајката природа, туристите можат низ горите и ливадите, крај езерската тишина и речните брегови, или во потрага по билки и плодови, или едноставно, да уживаат во мирот и спокојството на овој прекрасен еко-дел од нашата земја.

Многумина од Беровско се посветиле на пчеларството бидејќи овдешниот мед е мошне баран како во земјава, така и надвор од неа. При моето истражување разговарав со еден од најголемите вљубеници на природата на овој крај Венко Самарциски кој се посветил на производство на здрава органска храна тој вели “пожелно би било а и време е заради поголем развој на оваа гранка и овој крај да се изгради и погон за преработка и современо амбалажирање, со цел да се извезува медот и неговите преработки, зошто така и карот ќе биде поголем”.

Тој со задоволство нагласува дека се уверил безброј пати од кажувањата и импресиите на гостите, дека еднаш кој пробал од овој мед, тој повторно сакал да го има на својата трпеза.

Од 2004 година Берово е домаќин на меѓународниот етно саем на традиционални производи “Малешевјата на Дланка”⁸ кој се одржува на 27-28 Август по повод христијанскиот празник Успение на Пресвета Богородица. Оваа манифестација започна како локален настан продолжи на регионално ниво, а од пред 5 години има меѓународен карактер и е веќе афирмиран како препознатлив туристички продукт за промоција на туристичките потенциали и специфичните традиционални производи. Оваа манифестација е добра за промоција и доближување до потрошувачите на традиционалните изработки и производи. Производите се претставени преку 3 сектори: здрава храна, вешти раце и сувенири и резби. На саемот туристите можат да вкусат и да купат од прочуените малешевски млечни производи (овчо ирење, биено сирење, кашкавал, урда, кравјо сирење, козјо сирење, матеница и др), мед и пчелни производи- различни видови мед во зависност од додатоците (орев, бадеми, лешници) но и лековити пчелни производи (прополис, восок, матичен млеч), диви шумски плодови (капини, малини, јагоди, боровинки, шипинки) и нивните преработки (слатко, сок, компот) но и преработките од сливата, вишната, црешата, аронијата и др. Како и компир, грав, тикви, пченка и др локални производи но и домашна сливова ракија.

Значи во Малешевјата освен одморот, долгите прошетки, спокојството, или собирањето билки, туристите имаат можност да испијат и полни

чаши со витамини или да понесат дома кога заминуваат во својот дом од овој преубав крај.

Освен природните убавини оваа општина избилува со низа настани кој се привлечни за туристите. Еден таков настан кој се одржува во последната седмица на август се Малешевските фолклорни средби, како дел од Беровското културно лето. Од сето горе наброено можеме да констатираме дека овој крај е идеален за развој на руралниот туризам, со што ќе се развие и генерално свеста на сите туристи но и ќе се подобри социо-економската состојба на локалното население, кое засега живее во доста тешки и сложени услови.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- [1] Јаковле, З. (2010). Анимација во Туризмот.
- [2] Китанов, В. (2010). Развој на руралниот туризам во регионот Малеш-Пијанец.
- [3] Бојациевски, Д. (1999). Туризмот во Македонија.
- [4] Тунтев, З. (2008). Животната средина и туризмот.
- [5] Стратегија за развој на Еко-туризам во општина Берово, (2005).
- [6] Благоја Алексов, Берово низ просторот и времето (хроника), Алексов Б., Берово, 2003.
- [7] Blaže Ristovski, Macedonia and the Macedonian people, SIMAG Holding, Vienna, 1999.
- [8] Драган Арсовски, Школството во Пијанец, Европа '92, 1999.
- [9] Димитар Бојациевски, Туризмот во Македонија, Слово, Скопје, 2001.
- [10] Душан Нејков; Политика на развојот на туризмот во Југославија; Универзитет во Битола, Факултет за туризам и угостителство, Охрид, 1984.
- [11] Група автори: Демографски региони во С.Р. Македонија; Економски институт, Скопје, 1971.

